

Asia: VN/13058/2020

Laki liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista (ml. tekniset muutokset)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa. Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi liikenteen palveluista annettua lakia, laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annettua lakia, Liikenne- ja viestintävirastosta annettua lakia sekä painelaitelakia.

Liikennepalvelulakiin ehdotettavat muutokset ovat pitkälti teknisiä korjauksia. Sisällöllisiä muutoksia olisivat esimerkiksi säännös, jolla mahdollistettaisiin Liikenne- ja viestintäviraston vastuulla olevan liikkumisen tietopalvelun hankkiminen Traffic Management Finland Oy:lta. Lisäksi luonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi palveluntuottajien varautumisvelvollisuudesta. Ehdotettavilla muutoksilla liikennepalvelulakiin sekä laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annettuun lakiin pantaisiin kansallisesti täytäntöön kaksi EU-direktiiviä.

Valmistelevan ministeriön asettaman hyvin lyhyen lausuntoajan (2 viikkoa) vuoksi oikeusministeriöllä ei ole ollut mahdollisuutta tarkastella esitysluonnosta muilta kuin lausunnon esitetyiltä osin. Oikeusministeriö esittää lausuntonaan seuraavan. Kommentit koskevat 1. lakiehdotusta (laki liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta), ellei toisin ole todettu.

Varautuminen normaaliolojen häiriötilanteisiin

Voimassaolevan liikennepalvelulain 18 §:ssä säädetään henkilö- ja tavaraliikenneluvan haltijan varautumisvelvollisuudesta. Sääntelyä ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan myös taksiliikenneluvan haltijoita sekä sellaisia toimijoita, joilla on vähäisempi määrä linja-auto- tai kuorma-autokalustoa. Pienempien toimijoiden varautumisvelvollisuus olisi kuitenkin suurempia toimijoita suppeampi. Uuden 2 momentin mukaan pienempien toimijoiden olisi varauduttava vakaviin normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin, ja huolehdittava erityisesti tartuntatautien leviämisen ehkäisemiseen, matkustajien terveyteen ja suuronnettomuuden torjuntaan liittyvistä toimenpiteistä. Kun edellä mainittu tilanne on kansallisesti tai alueellisesti vahvistettu, olisi luvanhaltijan laadittava suunnitelma.

Toimijoiden velvollisuutta laatia mainittu suunnitelma ei ole kytketty muuhun kuin mainitun tilanteen vahvistamiseen. Oikeusministeriö esittää sääntelyn tehokkuuden ja vaikuttavuuden takaamiseksi sääntelyn täsmentämistä esimerkiksi vaatimuksella suunnitelman laatimisesta viivytyksettä.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin lisäksi siitä, että toimijan on suunnitelman laadinnassa huomioitava sosiaali- ja terveysministeriön sekä Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen antamat tartuntatautien torjumiseen liittyvät ohjeet ja määräykset sekä Liikenne- ja viestintäviraston tarvittaessa antamat tarkentavat ohjeet. Kyseinen 18 §:ssä säädetty varautumisvelvollisuus koskee ja koskisi perusteluidenkin mukaan erilaisia häiriötilanteita ja poikkeusoloja. Sääntelyn on ehdotettu olevan voimassa toistaiseksi, eikä kyse olisi nimenomaan tämänhetkiseen tartuntatautiepideemiaan liittyvästä sääntelystä. Momentin muotoilu on siten tarkistettava, sillä se ehdotetussa muodossa viittaa ainoastaan sosiaali- ja terveysministeriön ja THL:n antamiin tartuntatautien torjumiseen liittyviin ohjeisiin. Viittausta olisi perusteltua laajentaa koskemaan myös muunlaisiin poikkeusoloihin kuin tartuntatautiepideemiaan liittyviä viranomaisohjeita ja -määräyksiä.

Ehdotettua ja edellä selostettua 18 §:n 2 momenttia tulisi tarkentaa viittaamaan Liikenne- ja viestintäministeriön antamiin teknisiin määräyksiin ja poistaa momentista sana tarvittaessa. Määräyksenantovaltuutus sisältyisi 3 momenttiin.

Hyväksymispäätökset

Lain 2 §:n 1 momentin 11 kohtaan lisättäisiin hyväksymispäätöksen määritelmä.

Hyväksymispäätöksellä tarkoitettaisiin liikennepalvelulaissa viranomaisen tekemää päätöstä, jolla viranomaisen hyväksymistä edellyttävän toiminnan harjoittaminen on hyväksytty tai hylätty.

Omaksuttu määritelmäsäännös ei kuitenkaan vaikuta onnistuneelta yhdessä 31 lukuun ehdotettujen muutosten kanssa. Esimerkiksi 242 §:n 2 momentissa säädettäisiin, että Liikenne- ja viestintävirasto voi muuttaa tai rajoittaa lupaa tai hyväksymispäätöstä tai peruuttaa luvan tai hyväksymispäätöksen tietyissä tilanteissa. Kyse ei olisi kuitenkaan hyväksymispäätöksen vaan hyväksynnän rajoittamisesta tai peruuttamisesta. Määritelmäsäännöksen mukaan hyväksymispäätöksellä viitattaisiin myös kielteisiin päätöksiin, minkä vuoksi määritelmäsäännös ja varsinaiset aineelliset säännökset eivät täsmää. Edelleen esimerkiksi mainitussa 242 §:ssä ei myöskään käytetä termejä ”lupapäätös” tai ”päätös, jolla lupa on myönnetty”. Ehdotettua sääntelyä on tarkistettava hyväksymispäätös-käsitteen käyttämisen osalta (esim. 242 § ja 245 §).

Kelpoisuustodistuksia koskevan voimassaoloajan pidentäminen (109 §)

Laivaväen pätevyyskirjojen ja lisäpätevyystodistusten ja kelpoisuustodistusten voimassaolon pidentämisestä ehdotettaisiin uusi säännös 109 §:n 4 momenttiin. Liikenne- ja viestintävirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä 98 §:ssä tarkoitettujen laivaväen kelpoisuustodistusten voimassaoloaikojen jatkamiseksi vakavan normaaliolojen häiriötilanteen tai muun yhteiskunnan poikkeusolon aikana.

Kyse olisi perusteluiden mukaan siitä, että virasto pidentäisi määräyksellään kelpoisuustodistuksen voimassaoloa, jos todistusta koskevan alkuperäisen ulkomaalaisen pätevyyskirjan voimassaoloa pidennetään ulkomaalaisen toimivaltaisen viranomaisen toimesta. Kelpoisuustodistuksen voimassaoloajan pidennyksen olisi vastattava kelpoisuustodistuksen perustana olevan ulkomaisen

pätevyyskirjan voimassaoloajan pidennystä. Kelpoisuustodistuksen kokonaisvoimassaoloaika ei saisi ylittää viittä vuotta.

Perustelujen ja momentin muotoilun valossa jää epäselväksi, mitä ehdotettu 4 momentti käytännössä tarkoittaa. Sen mukaan virasto voisi antaa tarkempia määräyksiä kelpoisuustodistusten voimassaoloaikojen jatkamiseksi. Onko määräyksen kohteena laivaväki vai virasto, joka tekee todistuksia koskevia päätöksiä?

Voimassaolevan 1 momentin mukaan pätevyyskirjat ja lisäpätevyystodistukset ovat voimassa määräajan tai toistaiseksi. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa STCW-yleissopimuksen ja merenkulkijoiden vähimmäiskoulutusdirektiivin täytäntöönpanemiseksi tarkempia säännöksiä pätevyyskirjojen ja lisäpätevyystodistusten voimassaoloajoista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä myös kansallisten pätevyyskirjojen voimassaoloajoista.

Ottaen huomioon sen, että pätevyystodistusten voimassaoloajoista voidaan antaa säännöksiä valtioneuvoston asetuksella, ehdotettu viraston määräyksenantovalta pidentää kyseisiä voimassaoloaikoja ei vaikuta asianmukaisena huomioiden perustuslain 80 § sekä yleisesti säädöshierarkia. Ehdotettua säännöstä on arvioitava jatkovalmistelussa. Esitysluonnoksen valossa vaikuttaa siltä, että todistusten voimassaoloaikojen pidentäminen ei olisi mahdollista määräyksellä.

Liikkumisen tietopalvelun järjestäminen

Liikennepalvelulain 154 ja 179 §:iä muutettaisiin siten, että Liikenne- ja viestintävirasto voisi jatkossa tuottaa ITS-direktiivin edellyttämän liikkumisen tietopalvelun itse tai hankkia palvelun tuottamisen julkiselta erityistehtäväyhtiöltä Traffic Management Finland Oy:lta. Traffic Management Finland Oy on valtion kokonaan omistaman erityistehtäväkonsernin emoyhtiö. Perusteluissa on todettu, että ”tarkoituksena on mahdollistaa se, että jatkossa Traffic Management Finland Oy tuottaisi, ylläpitäisi ja kehittäisi liikennevälinerajat ylittäviin tietoihin liittyvää liikkumispalvelukatalogia.”

Ehdotettu säännös on merkityksellinen perustuslain 124 §:n kannalta, mikä on esitysluonnoksessa ja sen säätämisyjärjestysperusteluissa tunnistettu sekä arvioitu asianmukaisesti.

Säännös, jolla mahdollistettaisiin julkisten hallintotehtävien siirto sopimuksen nojalla yhtiölle, sisältyisi 154 §:n 2 momenttiin. Sen mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi järjestää tietopalvelun itse tai hankkia palvelun Traffic Management Finland Oy:ltä. Perusteluiden valossa kuitenkin on ymmärrettävissä, että järjestämisvastuuta ei ole tarkoitus siirtää yhtiölle. Säännöstä olisi syytä jatkovalmistelussa täsmentää vastaamaan myös perusteluissa esitettyä.

Edelleen mainittu säännös on epätarkka sen osalta, mitä viraston tehtäviä yhtiö hoitaisi. Hallintotehtävän antamista koskevassa laissa tulee yksilöidä, mitä tehtäviä ulkopuoliselle voidaan siirtää ja millä edellytyksillä. Perusteluissa on selkeästi todettu, että nyt siirrettäväksi ehdotetuissa tehtävissä on kyse tietopalvelun tuottamiseen liittyvästä tehtävästä. Siirrettäväksi ehdotetut tehtävät koostuisivat tietopalvelun ja siihen liittyvän tietojärjestelmän tuottamis-, ylläpito- sekä kehittämistehtävistä. Järjestämisvastuu pysyisi perusteluiden valossa virastossa. Säännöksen tulisi olla yksilöidympi ja sitä tulisi lisäksi tarkentaa vastaamaan säätämisyjärjestysperusteluita.

Perusteluiden valossa jää lisäksi epäselväksi se, minkä vuoksi kyseinen tehtävien siirto tehtäisiin lain nojalla sopimuksella eikä siirretä kyseisiä tehtäviä lailla yhtiölle. Laissa kuitenkin säädettäisiin, mistä tehtävistä on kyse ja mille taholle ne siirrettäisiin. Myös perustelut on muotoiltu siten, että virasto tulee kyseiset tehtävät yhtiöltä hankkimaan.

Ehdotetun 154 §:n 3 momentin mukaan ”edellä 2 momentin mukaisesti osoitetun palveluntarjoajan on tarjottava tekninen palvelu, jolla 1 momentissa tarkoitettu tietojen toimittaminen voidaan vaihtoehtoisesti toteuttaa”. Viittaus toisen momentin mukaisesti osoitettuun palveluntarjoajaan on epäselvä. Tarkoitetaanko sillä Liikenne- ja viestintävirastoa vai Traffic Management Finland Oy:tä, jos 2 momentissa mainitut palvelut hankitaan siltä? Ehdotuksen perusteluiden ja 154 §:n 2 momentin valossa varsinainen järjestämisvastuu säilyisi joka tapauksessa virastossa, ja yhtiö tuottaisi tietopalvelun. Ehdotetun 154 §:n 3 momentin viittaus tulisi tarkentaa.

Traffic Management Finland Oy:tä koskeva virkavastuusäntely olisi rajattu koskemaan 154 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tehtäviä. Virkavastuusäntely on tyypillisesti perustuslain 124 §:n tarkoittamissa tapauksissa muotoiltu esimerkiksi seuraavasti: Palveluntarjoajan palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Oikeusministeriö ehdottaa säännöksen muotoilua edellä kuvatulla tavoin, mikäli ei ole aivan selvää, että kaikki julkista hallintotehtävää sisältävät tehtävät on mainittu kyseisessä 154 §:n 2 momentissa.

Lisäksi tulee huomioida, että rikosoikeudellista virkavastuuta ei ole mahdollista kohdentaa yritykseen (”Palveluntarjoajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta.”). Momenttia on näiltä osin muutettava.

Päätöksen tiedoksianto (171 §)

Liikennepalvelulain 171 §:n 2 momenttia muutettaisiin päätöksen julkaisemista koskevan menettelyn osalta. Säännöksen mukaan toimivaltaisen viranomaisen olisi julkaistava päätös yksinoikeuden antamisesta hallintolain 62 §:n mukaisesti.

Voimassaolevan säännöksen mukaan toimivaltaisen viranomaisen on julkaistava päätös yksinoikeuden antamisesta internet-sivullaan. Oikeusministeriö toteaa, että voimassaolevassa säännöksessä kyse ei ole tiedoksiannosta, vaan jostakin muusta menettelystä (tiedottaminen tms.). Tiedoksiannot on erotettava muusta viranomaisen tiedottamisesta. Päätöksen tiedoksiannolla on oikeusvaikutuksia sen lainvoimaisuuteen ja täytäntöönpanokelpoisuuteen, ja virheellisesti suoritettu tiedoksianto lykkää päätöksen lainvoimaiseksi tuloa.

Vaikuttaa siltä, että pykälässä tarkoitettu päätös yksinoikeuden antamisesta tulisi antaa tiedoksi sekä sille, jolle yksinoikeus myönnetään, että suurelle joukolle muita mahdollisia liikenteenharjoittajia.

Selvää on, että viranomaisen tiedossa lienee se taho, jolle se yksinoikeuden myöntää. Tämän vuoksi tälle ei tulisi ehdotetun poikkeussäännöksen nojalla antaa päätöstä tiedoksi yleistiedoksiannolla, vaan nojautua hallintolain tiedoksiantosäännöksiin (hallintolain 55 §:n 1 momentti: Tiedoksianto toimitetaan tavallisena tai todisteellisena tiedoksiantona taikka, jos sitä ei voida edellä tarkoitettuun tavoin toimittaa, yleistiedoksiantona).

Hallintolain 55 §:n 2 momentin mukaan yleistiedoksiantoa voidaan käyttää myös silloin, kun asiakirja on annettava tiedoksi yli kolmellekymmenelle tiedossa olevalle henkilölle tai kun henkilöiden lukumäärää ei tiedetä. Tämä vaikuttaisi mahdollisesti soveltuvan kyseisen päätöksen tiedoksiantamiseen pykälässä mainituille muille mahdollisille liikenteenharjoittajille, jolloin yleistiedoksiannon käyttämisestä näiden kohdalla ei tule säätää erikseen.

Nyt ehdotettu muutos pykälään on aineellinen viittaus: toimivaltaisen viranomaisen olisi julkaistava päätös yksinoikeuden antamisesta hallintolain 62 §:n mukaisesti. Erityislaissa näin säädettäessä

tämä syrjäyttäisi hallintolain tiedoksiantosäännökset. Edellä selostetuilla perusteilla oikeusministeriö pitää tarkoituksenmukaisempana ja asiallisempana joko informatiivista viittausta hallintolain tiedoksiantosääntelyyn kokonaisuudessaan tai viittauksen jättämistä kokonaan pois. Jos kyse on päätöksestä tiedottamisesta viranomaisen verkkosivuilla, tulisi tämän osalta tehdä selkeä ero päätöksen tiedoksiantamiseen. Yleistiedoksiantomenettelyä ei tule käyttää tiedottamisessa.

Tietosuoja

Esitysluonnos sisältää henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä. Laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annetun lain 26 d §:n 1 momentissa säädettäisiin voimassaolevaa lakia vastaavasti laivanisännän rekisterinpitovelvollisuudesta. Momentin mukaan laivanisännän on pidettävä rekisteriä palveluksessaan olevien merenkulkijoiden koulutukseen, pätevyteen ja työkokemukseen sekä merenkulkijoilta vaadittuun terveydentilaan liittyvistä tiedoista. Pykälään kaavaillaan lisättäväksi 2 momentti, jossa säädettäisiin sisävesien ammattipätevyysdirektiivin voimaansaattamiseksi aluksen päällikön velvollisuudesta meripalvelukirjan haltijan pyynnöstä kirjata meripalveluaikaa ja matkoja koskevat tiedot meripalvelukirjaan. Momentissa säädettäisiin lisäksi Liikenne- ja viestintäviraston velvollisuudesta miehistön jäsenen pyynnöstä vahvistaa unionin jäsenvaltioiden sisävesiväylillä suoritettua meripalveluaikaa ja matkoja koskevat tiedot. Pykälän uuteen 3 momenttiin siirrettäisiin aikaisemmin 2 momentissa ollut informatiivinen viittaus EU:n tietosuoja-asetukseen ja työelämän tietosuojalakiin.

Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperusteluiden mukaan pykäläluonnoksessa kuvattuihin menettelyihin sisältyy henkilötietojen käsittelyä. Näin ollen käsittelyllä tulee olla tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukainen oikeusperuste. Säätämisyjärjestysperusteluissa on tunnistettu meripalvelukirjaan kirjattavien tietojen ja niiden vahvistamiseen liittyvän henkilötietojen käsittelyn perustuvan ensinnäkin rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattamiseen (6 artiklan 1 kohdan c alakohta). Lisäksi tietojen käsittelyn todetaan olevan tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (6 artiklan 1 kohdan e alakohta).

Oikeusministeriö toteaa, että kyseiset oikeusperusteet (6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohta) voivat olla osin päällekkäisiäkin. On kuitenkin huomattava, että useamman kuin yhden henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteen käyttäminen ei voi johtaa siihen, että jäisi epäselväksi, mitä oikeuksia rekisteröidyllä olisi tietosuoja-asetuksen mukaisesti. Eduskunnan hallintovaliokunta on tietosuojalakia koskevassa mietinnössään korostanut, että rekisteröidyn oikeudet tulee käydä aina selkeästi ilmi ehdotettavasta lainsäädännöstä (HaVM 13/2018 vp, s. 25). Esitysluonnoksen jatkovalmistelussa tulisi täten tarkentaa, kumpaa alakohtaa pidetään ainoana tai ensisijaisena oikeusperusteena 26 d §:ssä tarkoitettulle henkilötietojen käsittelylle, sillä tällä on merkitystä siltä kannalta, mitä tietosuoja-asetuksen III luvun mukaisia rekisteröidyn oikeuksia käsittelyyn sisältyy.

Oikeusministeriö kiinnittää käsittelyn tietosuoja-asetuksen mukaiseen oikeusperusteeseen liittyen huomiota myös käsiteltävien henkilötietojen luonteeseen. Kaavaillon 26 d §:n 1 momentissa säädettäisiin voimassaolevaa pykälää vastaavasti, että laivaisännän on pidettävä rekisteriä palveluksessaan olevien merenkulkijoiden terveydentilaan liittyvistä tiedoista. EU:n tietosuoja-asetuksessa terveydentilaa koskevat tiedot kuuluvat erityisiin henkilötietoryhmiin, joiden käsittely on sidottu korkeampaan käsittelykynnykseen kuin muiden henkilötietojen käsittely. Terveydentilaa koskevien tietojen käsittelylle on oltava asetuksen 6 artiklan 1 kohdan käsittelyperusteen lisäksi jokin asetuksen 9 artiklan 2 kohdan mukainen peruste. Asian jatkovalmistelussa esitysluonnosta tulee

täten täydentää arviolla siitä, mihin tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan mukaiseen oikeusperusteeseen terveystietojen käsittelyn katsotaan perustavan. Valmistelussa on otettava lisäksi huomioon käsittelyperusteiden kansalliselle säätelylle asettamat kriteerit.

EU:n tietosuoja-asetuksen näkökulmasta kaavailtu 26 d § herättää kysymyksiä sen suhteen, mitkä ovat henkilötietoja käsittelevien eri toimijoiden tietosuoja-asetuksen mukaiset roolit. Tietosuoja-asetuksen mukaan toimijat ovat aina joko rekisterinpitäjiä (4 artiklan 7 alakohta) ollen tietyissä tilanteissa yhteisrekisterinpitäjiä (26 artikla) tai henkilötietojen käsittelijöitä (4 artiklan 8 alakohta). Esitysluonnoksesta tulisi käydä selväksi, kuka on käsiteltävien henkilötietojen osalta rekisterinpitäjä tai mahdollisesti henkilötietojen käsittelijä. Asialla on merkitystä erityisesti tietosuoja-asetuksen 13 ja 14 artiklan tietojen toimittamista koskevien velvollisuuksien ja III luvun rekisteröityjen oikeuksia koskevien säännösten kannalta. Esitysluonnosta tulisi täten tarkentaa jatkovalmistelussa tunnistamalla eri toimijoiden tietosuoja-asetuksen mukaiset roolit tietojen käsittelyssä.

Pykälän 3 momenttiin siirrettävän luonteeltaan informatiivisen viittauksen osalta oikeusministeriö toteaa, ettei pääsäännön mukaan yleissäädöksiin ole tarpeen viitata erityislainsäädännössä. Oikeusministeriö pitää selkeyden näkökulmasta kannatettavampana, että esityksen perusteluissa tuotaisiin esiin sovellettavien lakien välinen suhde (tietosuoja-asetus, työelämän tietosuojalaki ja nyt tarkasteltavan erityislain sääntely) siten, että käytännön toimijat saavat selkeän kokonaiskuvan relevantin lainsäädännön osalta.

Esitysluonnoksen säätämisperusteluissa tarkastellaan henkilötietojen suojan kannalta myös liikenteen palveluista annettuun lakiin kaavailtavaa uutta 242 a §:ää ja 250 §:ään suunniteltuja muutoksia. Pykälissä säädettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston velvollisuudesta kirjata komission ylläpitämään tietokantaan pätevyyksien keskeyttämistä koskevat tiedot. Samoin kuin laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annetun lain 26 d §:ään liittyvän henkilötietojen käsittelyn osalta, todetaan tässäkin tapauksessa käsittelyn perustuvan tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtaan. Näin ollen oikeusministeriö toistaa yllä todetun, mitä tulee ensisijaisen oikeusperusteen tunnistamiseen. Toisekseen esitysluonnoksesta ei käy ilmi, voiko liikenne- ja viestintäviraston käsiteltäväksi tulla pykälissä tarkoitettussa menettelyssä tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Oikeusministeriö katsoo, että esitysluonnosta tulee tarkastella jatkovalmistelussa tältä osin ja täydentää tarvittaessa tunnistamalla tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan mukainen käsittelyperuste.

Mainittujen 242 a ja 250 §:n osalta huomio kiinnittyy lisäksi siihen, ettei niitä ole tarkasteltu esitysluonnoksessa tietosuoja-asetuksen 10 artiklan valossa. Kyseisessä artiklassa säädetään rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittelystä. Kyseiset henkilötiedot eivät kuulu yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisiin erityisiin henkilötietoryhmiin, mutta asetuksen 10 artiklan mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely on mahdollista yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan perusteella silloin, kun se sallitaan unionin tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojatoimista. Tietosuojalain (1050/2018) 7 §:n mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvä käsittely on sallittua, jos tietoja käsitellään 6 §:n 1 momentin 1, 2 tai 7 kohdassa säädetyssä tarkoituksessa. Mainitun 2 kohdan mukaan erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittelykielto ei koske käsittelyä, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetyistä tehtävistä. Näin ollen myös rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvästä käsittelystä on mahdollista säätää lailla. Tällöin on kuitenkin arvioitava, onko kansallisella lainsäädännöllä yleisen edun mukainen tavoite ja onko se oikeasuhtainen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden tietosuoja-asetuksen edellyttämällä tavalla. Oikeusministeriö

katsoo, että esitysluonnosta on syytä tarkastella ja tarvittaessa täydentää arviolla tietosuoja-asetuksen 10 artiklan mukaisista vaatimuksista kansalliselle erityissääntelylle.

Esitysluonnoksen säätämistäjärjestysperustelut sisältävät viittauksen eduskunnan perustuslakivaliokunnan tietosuoja-asetuksen jälkeiseen lausuntokäytäntöön, jossa se on arvioinut uudelleen perustuslain 10 §:n 1 momentin lakiviittauksen suhdetta yleiseen tietosuoja-asetukseen erityisesti sen kannalta, miltä osin erityislainsäädännössä on tarpeen säätää erikseen henkilötietojen suojaa koskevista kysymyksistä. Valiokunta on todennut, että lähtökohtaisesti riittävää on, että henkilötietojen suojaa ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopivaa tietosuoja-asetuksen kanssa eikä asetuksen soveltamisalalla ole enää välttämätöntä sisällyttää erityislainsäädäntöön kattavaa ja yksityiskohtaista sääntelyä henkilötietojen käsittelystä (PeVL 14/2018 vp).

Esitysluonnoksessa on jäänyt kuitenkin huomiotta, että perustuslakivaliokunnan mukaan tällaiselle erityissääntelylle voi olla perustuslain kannalta tietyissä tilanteissa erityistä tarvetta. Asiaa on valiokunnan mukaan arvioitava tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Tällaisilla seikoilla on perustuslakivaliokunnan mukaan erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn kohdalla (PeVL 14/2018 vp). Nyt käsiteltävään esitysluonnokseen liittyen huomio kiinnittyy etenkin laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annetun lain 26 d §:ään, jossa tarkoitettu henkilötietojen käsittely koskee myös terveystietoja. Näin ollen arviota kaavaillun sääntelyn perustuslainmukaisuudesta tulisi täydentää jatkokäsittelyssä huomioimalla perustuslakivaliokunnan tulkintalinjaukset arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyn sääntelytarpeesta ja sen yksityiskohtaisuudesta.

Oikeusministeriö kiinnittää tietosuojan osalta lopuksi huomiota liikenteen palveluista annetun lain 154 §:ään, jossa säädetään liikkumispalvelua koskevista olennaisista tiedoista. Esitysluonnoksessa kaavaillaan muutettavaksi pykälän 2 ja 3 momenttia siten, että Liikenne- ja viestintävirasto voisi järjestää tietopalvelun itse tai hankkia sen Traffic Management Finland Oy:ltä (TMF). Pykälän perustelujen mukaan siinä tapauksessa, että Liikenne- ja viestintävirasto hankkisi palvelun tuottamisen Traffic Management Finland Oy:ltä, sovellettaisiin tähän palveluntarjoajaan ja sen henkilöstöön muun muassa tietosuojaa koskevia säännöksiä heidän suorittaessaan 154 ja 179 §:n mukaisia tehtäviä. Esitysluonnoksessa ei avata tämän enempää, miten tietosuoja-asetuksen mukaiset vastuut ja toisaalta rekisteröidyn oikeudet olisi määrää toteuttaa Liikenne- ja viestintäviraston ja Traffic Management Finland Oy:n välillä. Esitysluonnosta tulisi täydentää tältä osin huomioiden erityisesti tietosuoja-asetuksen mukaiset henkilötietojen käsittelyyn osallistuvien tahojen roolit, joihin viitattiin tässä lausunnossa laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annetun lain 26 d §:n yhteydessä.

Suurpää Helka

OM

Färkkilä Heini

OM